

PROJEKT ILUSTROWANEGO LEKSYKONU. NOŚNIKI DANYCH.

PROJECT OF ILLUSTRATED LEXICON. DATA CARRIER.

Łukasz ABRAM

Streszczenie

Niniejsza praca składa się z dwóch części. Pierwsza część pracy opisuje teoretyczne znaczenie encyklopedii, słownika i leksykonu. Omówione zostały podobieństwa i różnice, dotyczące tego rodzaju publikacji. W części tej przedstawiono także historie wydawnictw od czasów starożytnych do czasów współczesnych. Pod koniec opisano znaczenie dydaktyczne encyklopedii, słowników i leksykonów w procesie kształcenia.

Druga część pracy zawiera projekt ilustrowanego leksykonu w którym znajdują się hasła powiązane z tematyką nośników danych stosowanych w czasach współczesnych jak i tych które zostały wyparte z rynku przez nowoczesną technologię. Zastosowany w leksykonie układ alfabetyczny zapewnia szybkie odnalezienie szukanego hasła. Proponowany leksykon przeznaczony jest dla uczniów gimnazjum dla których będzie on stanowić uzupełnienie informacji zdobytych podczas zajęć szkolnych oraz poszerzy zasób wiedzy leksykalnej.

Abstract

This text is composed of two parts. First part describes theoretical meaning of encyclopedia, dictionary and lexicon. Similarities and differences were discussed which are pertinent to this type of publications. In this part are also the stories of publishing houses since antique by nowadays. At the end there is also shown the influence of encyclopedia, dictionary and lexicon in education.

Second part of this text includes the project of lexicon wherein entries are connected with subject of data carriers using in nowadays and data carriers that are pushed by new technology from the market. Alphabetical arrangement adopted in lexicon ensures the fastest way to find looking entry. Proposed lexicon is assigned for students of junior high school. The lexicon would complete information's already gathered and it can extend the knowledge of lexicon.

WSTĘP

Szybki rozwój nauki i techniki w życiu społeczeństwa powoduje ogromny przyrost pojęć, terminów i definicji. Wynika stąd nieustanny wzrost zainteresowań szerokiego ogółu społeczeństwa tym co ma jakikolwiek związek z techniką. Jednocześnie z rozwojem słownictwa podejmowane są starania zmierzające do porządkowania jego zasobów i przypisywania poszczególnym terminom ściśle określonych znaczeń. Rozwój technologiczny ma wpływ na rozwój w powstawaniu nowych pojęć oraz zmiany dotychczasowych terminów. Słowniki specjalistyczne jako pozycje literatury dydaktycznej powinny stać się narzędziem pracy autorów podręczników z dziedziny technologii informatycznej jak i również pomocą dla czytelnika w zrozumieniu powstałych dzieł. Potrzeba posługiwania się słownictwem specjalistycznym jednoznacznie rozumianym w kręgach zainteresowanych czytelników wynika z coraz szerszego społecznego zasięgu tego słownictwa. W tym świetle słowniki są niezwykle użyteczne dla wielu osób pracujących w służbach informacji społecznej, szeroko rozumianej oświacie jak i dla każdego z nas.

Niniejsza praca składa się z dwóch części:

- części teoretycznej, która wyjaśnia znaczenie ogólne słowników, encyklopedii i leksykonów przedstawiając ich różnicowane zastosowanie, historie oraz znaczenie w procesie kształcenia uczniów
- części praktycznej, która posiada projekt ilustrowanego leksykonu z obszaru tematycznego nośników danych współcześnie stosowanych jak i tych które zostały wyparte przez nowoczesną technologię.

Nowa czynna postawa współczesnego ucznia, wymaga jasnego i precyzyjnego przyswojenia pojęć, które tworzą podstawową strukturę zdobywanej wiedzy. Szczególnie cenną pomocą dydaktyczną jest leksykon, który w zwartej formie klasyfikuje i definiuje pojęcia dotyczące technicznych i informatycznych nośników danych. Leksykon odgrywa dużą rolę w zreformowanej szkole, gdzie wymagana jest większa samodzielność myślenia przy mniejszym obciążeniu pamięci.

Publikacja ta jest przeznaczona dla szerokiego kręgu czytelników posiadających podstawowe wykształcenie ogólne. Leksykon uzupełnia i utrwala wiedzę ucznia zdobytą z podręczników i podczas zajęć szkolnych, gdyż wyodrębnia podstawowe terminy i podaje definicje w oderwaniu od kontekstu. Pełni rolę podręcznika uzupełniającego pomocnego dla tych którzy znają terminy ale nie wiedzą jakie znaczenie należy im przypisać, jak i tym którzy znają desygnat ale nie wiedzą jak go nazwać.

Alfabetyczny układ przyjęty w projekcie leksykonu, ułatwia poszukującemu, nie posiadającemu podstawowej wiedzy z obszaru tematycznego dotyczące nośników danych łatwe i sprawne odnalezienie potrzebnego hasła. W przypadku układu rzeczowego, gdy użytkownik zna termin ale nie potrafi go przyporządkować do określonego pola pojęciowego mogą wystąpić duże trudności z identyfikacją szukanego hasła. Leksykon podaje informację w szerszym kontekście haseł sąsiednich dotyczących innych elementów wspólnego problemu, dzięki czemu objaśnienie hasła staje się jaśniejsze przez powiązanie go z terminami pokrewnymi. Ma to doniosłe znaczenie poznawcze z uwagi na integrowanie wiedzy, a tym samym tworzenie podstaw jej systematyzowania.

OPIS OGÓLNY

SŁOWNIK, ENCYKLOPEDIA, LEKSYKON

Wyraz „słownik” bywa również w tytułach pewnego typu wydawnictw o charakterze wyraźnie encyklopedycznym, są to słowniki biograficzne i słowniki specjalistyczne, a niektóre słowniki nazywamy słownikami encyklopedycznymi.

Z formalnego punktu widzenia związek encyklopedii alfabetycznej ze słownikiem wynika z jednakowego układu haseł, który ułatwia szybkie znalezienie informacji. Słownik nie informuje w zakresie szerszym niż to jest potrzebne do zrozumienia znaczenia wyrazu, stąd definicje mają charakter słownikowy, a nie encyklopedyczny. Zasadniczym ich celem jest wyjaśnienie znaczenia, lub znaczeń danego terminu bez podawania informacji o desygnacie. Słownik, zatem grupuje tylko te wyrazy, które reprezentują pojęcia ogólne i stanowią hasła jednowyrazowe. Pod względem pojęcia i funkcji jest rodzajem dzieła najbliższego encyklopedii. Od momentu narodzin encyklopedii alfabetycznej słownik i encyklopedia były

synonimami, niekiedy wręcz równoznacznikami¹. Takie porównanie nie było całkiem słuszne.

Encyklopedie nie są to opracowania, które by należało stawiać na równi ze słownikami, swoja uwagę mają zwróconą na rzeczy a nie na wyrazy. W encyklopedii pod hasłem „oko” znajduje się budowa oka, jego funkcjonowanie, najważniejsze choroby itd. Prawdziwy słownik tym wszystkim się nie interesuje, jemu chodzi o to, jakie właściwości ma wyraz oko:, co znaczy, jak się odmienia, z jakimi wyrazami się łączy tworząc utarte zwroty, np. *morskie oko, ma na tę sprawę oko, stało się to w moich oczach* itp. Encyklopedia jest więc uporządkowanym alfabetycznie zbiorem wiadomości o rzeczach w szerokim rozumieniu tego słowa, słownik zaś w ścisłym tym słowa znaczeniu zbiorem wiadomości o wyrazach.²

Nazwy leksykon używano dawniej, jako synonimu nazwy encyklopedia, na co wskazują wydania encyklopedyczne tytułowane, jako leksykony w krajach europejskich. Leksykon jest rodzajem słownika, który prócz podawania znaczeń wyrazów, może zawierać jeszcze informacje typu encyklopedycznego. W terminologii leksykograficznej używano również pochodzącej z francuskiego nazwy dykjonarz, jako synonimu leksykonu.

Leksykon, to wydawnictwo informacyjne zawierające krótkie słownikowe definicje w ułożeniu alfabetycznym i rzeczowym pod postacią haseł. Jeżeli dotyczą one określonego zakresu tematycznego jest to leksykon tematyczny, zaś jeśli dotyczą wszystkich dziedzin wiedzy jest to leksykon ogólny uniwersalny. Układ alfabetyczny zapewnia szybkie znalezienie szukanego hasła dla użytkownika który nie zależnie czy zna się na tematyce leksykonu czy też nie. Układ rzeczowy nie pozwala na taką swobodę w odszukiwaniu hasła, użytkownik znający tylko samo pojęcie nie jest w stanie określić w jakiej części leksykonu znajduje się szukane hasło. Dlatego w leksykonach o układzie rzeczowym stosuje się spis alfabetyczny wszystkich haseł na ostatnich stronach co ułatwia użytkownikowi poruszanie się po tego typu wydawnictwach leksykalnych.

WNIOSKI

Zainteresowanie tematem pracy narodziło się z moich zainteresowań związanych z historią nośników danych. W pracy postarano się w sposób zwięzły i syntetyczny opisać zagadnienia dotyczące encyklopedii, słowników i leksykonów, ich historię oraz znaczenie w procesie dydaktycznym. Tworząc projekt ilustrowanego leksykonu opierałem się o informacje zawarte w słownikach takich jak „Ilustrowany słownik informatyczny” i „Słownik pojęć komputerowych”, a także na źródłach internetowych które w dzisiejszych czasach są nieodzownym źródłem informacji. Układ alfabetyczny jaki został przyjęty w projekcie leksykonu ma zapewnić szybkie i sprawne znalezienie szukanego hasła nawet dla użytkownika który nie zna się na tematyce leksykonu. Wyrażam swą nadzieję że praca została przyjęta w sposób pozytywny przez czytającego oraz że znajdujący się w tej pracy projekt leksykonu stanowić będzie uzupełnienie wiadomości zdobywanych podczas procesów kształcenia.

LITERATURA

- KIDA J. *Słowniki w nauczaniu języka polskiego*, Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Rzeszów 1990.

¹ Jan Kida „Słowniki w nauczaniu Języka polskiego” rok wydania 1990 str. 12

² Stanisław Urbańczyk „Słowniki ich rodzaje i użyteczność” rok wydania 1964 str. 42

Olympiada techniki Plzeň 2011 24. – 25.5. 2011
www.olympiadatechniky.zcu.cz

- CZERNI S. *Słowniki specjalistyczne*, Wydawnictwo Naukowo-Techniczne, Warszawa 1977.
- FURMANEK W., LIB W., WALAT W., Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- ILLINGWORTH V., DAINTITHA J., z angielskiego przełożył DRACHAL R., *Słownik pojęć komputerowych*, Świat książki, Warszawa 2004.
- GOŁASZEWSKI T., SOZAŃSKA E., TOPULOS A., *Leksykon techniczny mini max*, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 1973.
- URBAŃCZYK S., *Słowniki ich rodzaje i użyteczność*, Wrocław, 1964